



Månadsnytt

Årgång 23 - Nr 5 - Augusti 2007

**Sveriges Pensionärsförbund - Seniororganisationen i tiden
Karlskogaföreningen**



Från vänster: Per-Olof Johansson, Sune Olson, Nils Habne, Rune Lundell och Per Nilsson. Foto: Bengt Aldén.

Einar Perssons vänner

kommer och underhåller på månadmötet torsdagen den 27 september.
Kom till Missionskyrkans samlingsal klockan 14.00.

**Världens högsta
vattenfall med
975 meters
fallhöjd ligger
i Venezuela**
Läs mer på sidan 6

**Självaste
ärkebiskopen
svor i kyrkan**
Läs Bertil Edlings
historiekrönika
på sid 9

**Regnig
sommar
bra för
bokläsning**
Läs Ullas C:s
krönika på sid 10

**eller
lös
Birgitta
Hedes
gåtor**
på sidan 11

Almanackan

(Sparas lämpligen till nästa nummer av Månadsnytt)

Manusstopp för nästa nummer av Månadsnytt, torsdagen den 20 september.

Distribution, fredagen den 28 september.

Tisdagen den 4 september kl. 14.00

Vetgiriga veteraner. Missionskyrkans samlings-
sal. Irené Thåqvist: Teaterresa i USA:s svenskbygder.
Kaffeservering. Förhandsanmälan på tel. 302 40,
senast månd. 3 sept. kl. 11.30 Medarrangör är
Medborgarskolan.

Höstens kommande program:

Tisdagen den 2 oktober: Ulla och Jan-Erik Averås:
Western Australia - En rikedomens mångfald. Den
6 november: Jan-Olof Fallström: Gustav II Adolf
samt den 4 december: Anders Jacobsson kåserar
fritt ur hjärtat.

Torsdagen den 6 september kl. 10.00-14.00

PENSIONÄRSMOTIONSFINALDAG

i Ännaboda kl 10.00 - 14.00. Lagtävling i 5
enkla och roliga grenar. Anmäl till Gudrun Falk
tel. 31927 snarast, eller till exp. 30240.
Samäkning. Se även ruta sidan 3.

Torsdagen den 6 september kl 14.00

Träffen. Kafferepet.

Lördagen den 15 september kl. 10.00-12.30

Träffen. Information om biståndsorganisationen
IM (Individuell Människohjälp) och varuförsälj-
ning. Birgitta Magnusson

Torsdagen den 20 september kl 14.00

Träffen. Kafferepet. Även den 4 och 18 oktober,
samt den 1 november, alla kl 14.00

Fredagen den 21 september kl 13.30

Club Nickkällan. Underhållning: Urban Persson
från Ekshärad och hans enmansorkester.

Lördagen den 22 september kl 10.00-12.30

Träffen. En glad stund med Lilian Roos och
hennes dragspel.

Måndagen den 24 september kl 14.00-16.00

Träffen. Karlskogiana.

Torsdagen den 27 september kl 14.00 .

Månadsmöte. Missionskyrkans samlings-
sal. Föreningsinformation. "Einar Perssons vänner"
står för dagens program med musik och underhåll-

ning. Kaffeservering och lotterier. Förhands-
anmälan till tel: 30240 eller 30288.

Lördagen den 29 september kl 10.00-12.30.

Träffen. Utställning: "Konst runt Möckeln".
Konstnären Gunnel Grahn.

Även lördagen den 6 oktober.

Kommande program: Den 13 oktober: Sune Olson
kåserar om vidskeplighet. Den 20 oktober: Ulf och
Ove spelar och sjunger.

Andra aktiviteter: Karlskoga lasarett inbjuder till fö-
reläsningar: Onsdagen den 3 oktober kl 18.00-20.00.
"Bröstcancer och Prostatacancer – likheter och olikhe-
ter. Onsdagen den 17 oktober kl 18.00- 20.00. Glau-
kom (grön starr) – vad är det och hur behandlar man
det. Konsertföreningen: Se särskild notis.

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna

Inger Ahlin Aldén, Värmlandsvägen 9 B III
Jan Berggren, Gustavsgatan 30 B
Börje och Barbro Bjarnelid, Gustavsgatan 17 C
Gunnel Carlstedt, Hantverksgatan 4 B
Ing-Britt Danielsson, Karåsen 308
Kenneth Eriksson, Västra Råvågsgatan 2
Stig Essetun, Bleckslagarevägen 5
Claes Lindgren, Västra Råvågsgatan 53
Göran Lundholm, Villagatan 18
Rolf Lundin, Mekanikergatan 4 A
Maj-Britt Möllberg, Hotellgatan 12
Anita Nilsson, Myrtorpsvägen 14
Åke och Britt-Marie Persson, Kvarnåsvägen 5
Sonja Persson, Hemmansvägen 18
Leif Söderlind, Nyponvägen 18
Meg Wiklund, Duvedalen 311
Olov Zetterström, Söderbergsgatan 36
Margareta Öhrn, Sunnavägen 26

Ansvarig utgivare:
Redaktionskommitté:
Kansli och expedition:

Föreningens ordförande:
Föreningens sekreterare:
Föreningens kassör:
Föreningens hemsida:
Föreningens PlusGiro:
Föreningens Bankgiro:
Tryckning:

Jan-Erik Averås, tel 72 53 00, 070-328 11 77. E-post: m-nytt@karlskogabredband.se
Bengt Aldén, Jan-Erik Averås, Ulla Carlström, Birgitta Hede och Inge Liljegren.
Solbringen, Loviselundsv. 73, 691 83 Karlskoga. Tel 302 40.
E-post: 0586-30240@telia.com Öppen vardagar kl. 10-12.
Allan Hede, tel 536 02. E-post: hede.abma@telia.com
Ulla Averås, tel 72 53 00. E-post: ulla@averas.se
Gunnar Nordström, tel 546 79. E-post: gunnar.nordstrom@mailbox.swipnet.se
www.spf.karlskoga.just.nu
94 41 25-4
5715-5640
Karlskoga Grafiska, tel 300 53. E-post: grafiska@telia.com



Ordföranden har ordet

Så är det dags att inleda höstens aktiviteter efter en sommar som vädermässigt kanske inte varit den bästa, åtminstone inte för dem som i första hand önskat mycket sol och värme. För egen del är jag dock helt nöjd med den gångna sommaren.

SPF:s namninsamling riktad till Sveriges Regering och Riksdag med krav på bl.a. bättre grundpension nämmer sig nu sitt slut. De som ännu inte skrivit på kan göra detta på expeditionen, dock senast den 6 september.

Styrelsen hade sitt första möte efter sommaruppehållet den 21 augusti. Utöver de sedvanliga styrelseärendena, såsom ekonomi och pågående verksamhet, diskuterade vi bl.a. **upprustningen av Träffenlokalen**. Det behövs såväl ny golvmatta som tapetsering och målning. Enligt hyreskontraktet skall föreningen svara för erforderligt underhåll. Styrelsen beslöt att inleda upprustningen med att lägga in en ny golvmatta till en kostnad av ca 25 000:-. Målning och tapetsering väntar vi där emot med till nästa sommar. Vi diskuterade även



medlemsvärning och hur vi tar hand om nya medlemmar, samt uppdatering av instruktioner.

Årets funktionärsträff genomfördes den 30 augusti på Folkhögskolan, d.v.s. efter att denna tidning gått i tryck. Det finns totalt över 150 funktionärer och föreningens verksamhet är helt beroende av deras insats. Tack för denna insats! Ett referat från Funktionärsträffen kommer i nästa nummer.

På försök har vi inlett en **ny aktivitet** i föreningen, nämligen utflykter och vandringar i Karlskoga med omnejd. Före sommaruppehållet gjorde vi en utflykt till Latorps ängar och alunskifferbrott. Nästa utflykt går till Granbergsdal en vacker eftermiddag under Kôlerveckan (19 – 29 sept). Vi blir då guidade genom hyttan, får se kolmilan och det unika klotgranitblocket och dessutom får vi äta kolbullar. Anmälningslista finns på expeditionen.



Aktiva SPF-golfare

Trots den tidvis regniga sommaren har föreningens golfare varit flitigt i farten under de tävlingsdagar som tävlingsledningens Niels J. Eklundh, Hilding Helgesson och Egon Vörde arrangerat. Vackra dagar har ett 50-tal damer och herrar svingat sina klubbor.

I september återstår några tävlingar. Den 3 september står t.ex. en inteckning i vandringspriset SPF-kannan på spel, och den 28 är det finaldags med en scrambletävling, lunch och prisutdelning.

Bowlarna har höststartat

Höstomgången för bowlarna startade så smått i augusti månad i Nobelhallen. De medlemmar som vill prova på denna trevliga motionsform kan slå en signal till föreningens Gunnar Nygren, tel. 373 64, för mer information – eller besök gärna Bowlinghallen någon måndags- eller torsdagsförmiddag.



Örebro-Korpens 22:a PENSIONÄRSMOTIONS-FINALDAG

äger rum torsdagen den 6 september kl. 10.00 – ca kl 14.00 vid SM-stugan vid Ånnaboda Friluft- och kursgård.

Det blir en lagtävling (5 pers i varje lag) i femkamp med följande grenar: Bollspark (6 m 3 bollar/person), hästkokastning (ca 5 m 3 kast/pers), bollkastning (3 m 3 bollar/pers mot tavla), ärtpåskastning (3 m 3 kast/pers) och Lovsjöspel (6 m klot in i liggande pyramid 3 klot/pers). Det låter väl roligt!

Man blir bjuden på kaffe, bulle och frukt-soppa. Lunchkorg tar man med eller så äter man på serveringen.

Deltagande från vår förening samordnas av Gudrun Falk tel. 319 27 eller ring till exp tel. 302 40. Samåkning i bilar ordnas.

Körövningar avslutade Trafikkursen 65+

Den 10 maj var det avslutning på SPF:s Cirkel 65+ Trafikkunskap för seniorförare under engagerad ledning av Lennart Avesand.

Cirkeln omfattade fem nyttiga teorilektioner med genomgångar av bl.a. körning på landsväg, motorväg, motortrafikled. Körning i stadstrafik, uppträdande vid övergångsställen och cirkulationsplatser, väjningsplikt, korsningar, körning i mörker och vid nedsatt sikt m.m.

En genomgång av florán av nya trafikskyltar, hastighetsbestämmelser och de nya höjda bötesbeloppen vid hastighetsöverträdelser samt åldrandets problem, sjukdomar och läkemedel och synen kompletterade.

Avslutningen av cirkeln skedde med en del praktiska körövningar på Karlskoga flygfält där Lennart Avesand hade fått hjälp av medlemmar i motorklubben FMK som arrangerat en körgård där det gällde att bl.a. fickparkera, backa in på en parkeringsplats utan att vidröra uppställda hinder. I ett annat körprov gällde det att köra med höger hjulpar över en utlagd planka.

Ett annat inslag var när deltagarna fick hjälp med att kontrollera sina hastighetsmätare i olika farter. Där visade det sig att bilarnas mätare ofta visade lite högre värden än de radaruppmätta värdena.

Men det mest spektakulära och roliga testet var det körprov som ingick i förarnas förmåga att snabbt kunna bromsa och sedan styra undan för ett uppställt hinder i form av koner. Vid testerna i 50 och 70 km/tim klarade de flesta detta men i 90 km/tim blev det svårare. En bil utan ABS-bromsar klarade inte av att hinna styra undan. Det här



Einar Eriksson, Bengt Silwerfeldt, Yvonne Wärn, Bengt Sjöländer och Kerstin Lindberg under en paus i övningarna.



Bengt Silwerfeldt i sin Peugeot efter avklarad broms- och undanmanöverprov under överinseende av Lennart Avesand och Gerhard Hoffmann.

provet var en nyttigt påminnelse i hur viktigt det är att vara förberedd och snabbt kunna reagera på en situation i form av ett uppdykande djur eller annat föremål på vägen.

Vid den avslutande genomgången med serverat kaffe avtackades Lennart Avesand och hans medhjälpare. Det är bara att hoppas att det i höst kan bli en ny cirkel Trafikkunskap 65+, den rekommenderas i så fall varmt.

Text o foto: **Bengt Aldén**

Bokia

Låna & Läs

**Vissa samlar på böcker.
Andra på fantastiska
läsupplevelser.**



Låna 60
utvalda böcker

389:-
värde 11.940:-
Behåll en!

LÅNA & LÄS

Välkommen
in så
berättar
vi mer.

Spongs

BOKHANDEL

Bergsmansgatan 4, Box 30, 691 21 Karlskoga
Telefon 0586-374 00. Telefax 0586-398 32

Lärorik datakurs för noviser

Under maj månad arrangerade SPF en kurs för datornoviser i Golfklubbens lokaler på Valåsen.

Kursen var uppdelad på fyra tillfällen om tre timmar. Det fanns bara fem elevdatorer för de åtta eleverna så några fick sitta två och två framför datorn. Detta var kanske mindre bra, men i gengäld fanns det hela tiden tre eller fyra handledare som kunde bistå vid den praktiska hanteringen. Kursens syfte och mål var att lära känna elementär och grundläggande PC-användning och de gemensamma handgreppen.

Kursen startade med en del om datorns beståndsdelar för att avdramatisera dess hemligheter, och fortsatte med vad man möter då man startar den och hur man kommer åt programmen i den. Det handlade om vad man gör med mus, pekare och tangentbord och det som är gemensamt för all sorts hantering i olika slags program. Vi pratade om hur man kommer åt mappar och filer och tränade på att skriva och redigera brev och andra sorters dokument. Slutligen gick vi igenom hur man använder Internet och mejl.

Stämningen under kursen var avslappnad och utan stress. Deltagarna var positiva och intresserade och slutade förhoppningsvis med bättre datakunskande än från början.

I kursen deltog Anna Bucher, Bertil Edling, Eivor Eliasson, Henry Gustafsson, Mary Hanslin, Erik Johansson samt Lisbeth och Torsten Palmér. Som handledare medverkade Lennart Avesand, Anders Björndahl och Inge Liljegren.

Text: Christer Lasson, kursledare

Karlskoga Konsertförening

har ett intressant höstprogram. Närmast nu i september spelar Nobel-kvintetten på Björkborns herrgård onsdagen den 19:de kl 19.00 inom ramen för Nobeldagarna 18-23 september. Fredagen den 21 september kl 19.00 är det Nobelkväll med Karlskoga Symfoniorkester i Bregårdsskolans aula.

Den 13 oktober hyllas Karlskoga Kulturskola 60 år med 60-talsmusik i Bregårdsskolans aula. Till denna konsert erbjuds SPF:s medlemmar rabatterad entréavgift, som vi återkommer om i nästa nummer. Biljetter till Konsertföreningens alla arrangemang finns att få hos Biljettstället tel. 0586-520 20.



Inge Liljegren samlar deltagarna inför dagens tipspromenader.

Populär SPF-utflykt till Ånnaboda

Torsdagen den 10 maj var det dags för den årliga utflykten till Ånnaboda. När vi startade från Karlskoga hängde regnet i luften, men när vi kom fram möttes vi av sol samt Inge Liljegren och Per Leksell. Inge och Per hade i regn och hagel satt ut frågor till tre tipspromenader – en kort, en mellan och en lång. Medlemmarna valde bana efter ork och förmåga. Frågorna spände över många områden som geografi, litteratur, konst, religion och sport.

Efter promenaden serverades det lunch med ett så gott bröd att deltagarna efterfrågade receptet, som alltså återges här nedan.

Så var det dags att få reda på de rätta svaren på tipsfrågorna samt för prisutdelningen. Priserna utgjordes av chokladkartonger och vinnare blev: Långa banan: Solveig Lövgren och Margareta Eriksson, mellanbanan: Gullan Aspman, Raija Eriksson och Majken Lasson samt korta banan: Sylvia Larsson. Dessutom lottades ett antal tröstpriser ut.

Text: Majken Lasson

Brödrecept: GROVE TOR

Vetemjöl, ljummet vatten, linfrön, sesamfrön, salt, jäst samt malt av korn. Några närmare anvisningar om måttenheter fick jag ej, utan man tog det lite på gehör. Mängden avpassades dock så att man fick ut tre levar.

En liten tävling skulle kunna vara att vi fick in ett lite mer måttbestämt recept. Ett litet pris utlovas! Svar till Inge Liljegren tel 521 72.

Spännande resa till Venezuela – Angel Falls

I februari gjorde vi en innehållsrik rundresa i Venezuela. Två områden upplevde vi speciellt intressanta och spännande, nationalparken Gran Sabana med världens högsta vattenfall Angel Falls och Mérida uppe i Anderna med världens längsta linbana upp till 4800 meters höjd. I denna artikel berättar vi om besöket i Canaima vid utkanten av Gran Sabana och den fantastiska flygturen till vattenfallet.

Nationalparken Gran Sabana ligger i södra Venezuela och är Venezuelas största med en yta av 35000km². Den inrymmer en storslagen natur bestående av savann och djungel ”punkterad” av 100-tals platåberg av sandsten med vertikala sidor med en höjd av upp till 1000 m.

Vi flög med ett litet plan från Porlamar på Isla de Margarita till Canaima, en liten plats i utkanten av Gran Sabana, där det förutom ett enkelt hotell bara fanns en liten indianby och en affär.

Flygfältet var en upplevelse i sig. Det kan närmast liknas vid en fotbollsplan i en liten by på landet här hemma. Från hotellet hade vi en fantastisk utsikt ut över en lagun omgiven av djungel och vackra vattenfall och i bakgrunden några platåberg.



Utsikt från hotellet i Canaima.

I Canaima fick vi se hur man byggde de traditionella kanoterna ur en enda stor trädstam. Vi fick alla plats i en sådan när vi gjorde en tur över lagunen som fotot visar, men man fuskar numera och har motor. Efter kanotturen gjorde vi en vandring i naturen, och vi gick igenom både djungel och savann. Det var förstås varmt och lite tröttsamt, men det gick utmärkt. Ett av vattenfallen som syns på bilden ovan kunde man gå bakom, men det var bara en av oss två som gjorde den uppfriskande turen.

När vi lämnade Canaima dagen därpå flög vi i 6-sitsiga plan (4 st) och nu var vädret strålande och vi fick äntligen göra den efterlängta turen över Angel Falls. Som fotot på nästa sida visar, är fallet inte så imponerande när det gäller vattenmängd, men det lär vara världens högsta, ca 975 m. Hela landskapet som vi fick se var dramatiskt och piloten gjorde verkligen vad han kunde för att förstärka den känslan. På alla våra bilder ser man de typiska platåbergen,

som på det lokala indianspråket kallas tepui, ett ord som numera är det vedertagna vetenskapliga namnet på denna typ av berg.

Även under resten av flygturen som slutade i Ciudad Bolívar vid Orinocofloden, fanns det mycket att se. Vi fick en god uppfattning om vilka enorma ödemarker det finns i nationalparken Gran Sabana.



Bilden tagen strax innan flyplanet når platåbergets kant.

Även om vår flygtur var en upplevelse, är den inte mycket att komma med om man jämför med det vi nu ska berätta om.

Namnet Angel Falls har ingenting med änglar att göra, utan det kommer från en amerikansk pilot, Jimmie Angel. År 1921 träffade han geologen McCracken från Alaska som sa att han kände till en flod med guld i Sydamerika. Angel lovade att flyga McCracken dit för 3000 dollar. Med geologens instruktioner lyckades han landa på en avlägsen plats i Venezuela, där McCracken återfann floden och fyllde en hel säck med guldrisk sand. Sen var det bråttom att lyfta med det lilla planet, eftersom det började mörkna.

Guld har ju alltid lockat människor, och Jimmie Angel måste förstås till varje pris försöka hitta denna flod igen. Han hade bara muntliga instruktioner sen tidigare. 1930 och 1935 gjorde han flera försök tillsammans med några andra, och vid ett av dessa tillfällen fick han se ett vattenfall som nästan fick honom att tappa kontrollen över planet. Det tycktes komma från skyn. Han var då säker på att han befann sig nära den eftersökta guldfloren. Men precis som tidigare fann han ingenstans där det gick att landa.

Till slut, i oktober 1937, gjorde han ett försök där han hade med sig en topograf och även en man som kände till området (det var nog han som senare räddade dem). Hans fru var också med. De fann en landningsplats på den bergsplatå där det enorma vattenfallet börjar, som han tidigare hade sett och som sedan fick hans namn. Det var ett plant och bra område. Problemet var bara det att först när man redan

landat insåg man att det inte alls var torr mark där utan ett träsk. Planet sjönk ner och det var omöjligt att lyfta igen.

Vad gör man i en sådan situation? Det fanns inget annat val än att gå. Det tog 11 dygn att komma till bebodda trakter, men alla överlevde. Den guldförande floden hittade man däremot inte, och man har inte heller funnit den senare. Planet är däremot bärgat och finns nu i Ciudad Bolívar. Angel dog 1956 av de skador han fick vid en flygkrasch, och enligt hans önskan ströddes askan över vattenfallet Angel Falls.



Vy över Angel Falls. Berget heter Auyántepeui, vilket betyder Djävulens berg. Berggrunden består av sandsten.

Text och foto: **Birgitta och Allan Hede**



In memoriam

Föreningens mångåriga medlem **Allan Johansson** har i sommar avlidit i en ålder av 82 år. Allan var under flera år aktiv i såväl föreningens som distriktets styrelsearbete. Ett av hans senaste uppdrag var att som ombud delta i distriktsårsmötet i Örebro den 10 april.

Men sin allt överskuggande frivilliga arbetsinsats gjorde han under många år som ledare och ansvarig för en grupp handikappade ungdomar som en gång i veckan kunde träffas i Strandbadet för en efterlängtat bastu och badkväll.



*När du mist någon
som står dig nära*

Med personligt engagemang, präglad av omtanke och valfrihet, hjälper vi dig med allt som rör en stilfull och värdig begravning.

Värmlandsvägen 2, Karlskoga

Tel. 0586-534 10

Välkommen!

Vi gör gärna hembesök • Jour dygnet runt

FONUS

www.fonus.se • 020-87 00 87



Gift? Skild? Sambo?

- Skapa trygghet för hela familjen!

Vi hjälper dig med rådgivning och upprättar handlingar inom bl. a.

- gåvobrev
- samboavtal
- deklarationer
- bodelningar
- testamenten
- äktenskapsförord

Välkommen till Värmlandsvägen 2 i Karlskoga!

Tel. 0586-545 72, 534 40

Familjens jurist

www.familjensjurist.se • 020-97 00 97

Riihimäki – besök i vår finska vänort

I början av maj anordnade KPSO en resa till Riihimäki – vår vänort i Finland. Vi var 48 deltagare och kom från alla pensionsföreningar i Karlskoga.

Riihimäki som ligger ca 7 mil norr om Helsingfors, blev år 1940 Karlskogas vänort. (Varje kommun i Sverige tilldelades av riksdagen en vänort för att hjälpa Finland.)

Vi blev väl mottagna i Riihimäki, först av Jorma Samuelsson och Lasse Österdahl. Vi åkte direkt till stadshuset där stadsdirektören Seppo

Keskirokanen välkomnade oss och berättade en del om staden. Riihimäki blev stad först år 1960. Staden har ca 28 000 invånare, men till skillnad från Karlskoga växer den (1,5 % per år). Läget är perfekt med motorväg och bra tågförbindelser med Helsingfors. Regionen har ca 90 000 invånare och kommunerna har mycket samarbete. Bland pågående projekt kan nämnas ett stort köpcentrum nära järnvägsstationen. Det ska ge arbete åt ca 800 personer.

Efter lunchen i Stadshuset gjorde vi en rundtur i staden. En intressant gata var Ruotsinkatu (Sverige-gatan). Där är en stor del av bostadshuset (17 st) en gåva från Sverige efter kriget. Stadshusets ursprung är ett skyddsrum byggt av betong och armeringsjärn som man fick från Karlskoga.

Riihimäki har haft ett stort glasbruk som numera är nedlagt, men man har ett glasmuseum, som vi besökte. Museiintendenten, Kaisa Koivisto, visade och berättade. Museet visade glas och glastillverkning från hela Finland. Senare på eftermiddagen kunde vi välja mellan ett stort köpcentrum och jaktmuseet. (Det senare var kanske roligare, där fanns bland annat uppstoppade djur förutom jaktvapen).

Kvällen inleddes med firande av Europadagen på Ragnar Granit plats med tal av bl.a. föreningen Nordens ordförande i Riihimäki, Jorma Samuelsson. (Ragnar Granit, som var född i Riihimäki,



Reseledaren Lola Seiver i samspråk med Sven Gadde. Bredvid honom stadsdirektören Seppo Keskirokanen.

var en av världens ledande forskare inom neurofysiologi, blev professor vid Karolinska institutet och fick nobelpris i medicin år 1967). Vi blev också bjudna på middag och fick då möjlighet att lära känna våra finska värdar lite närmare.

Nästa dag besökte vi Karlskoga hus, som är både barndaghem och hälsocenter (bl.a. barnavårdscentral). Barnen sjöng och deklamerade för oss. Vi förstod ju ingenting av orden, men alla kände förstås igen "Imse Vimse spindel". Barnen var stolta över att ha så stor publik som applåderade kraftigt. Vi blev bjudna på saft och pepparkakor och fick sen gå runt i byggnaden.

Vi gjorde ett kort besök på Iittalas shop, där det fanns goda möjligheter att göra av med reskassan och återvände sedan till Helsingfors, där det efter några timmar var dags för hemfärd.

När vi lämnade Riihimäki kunde vi få ett exemplar av dagens Aamuposti, den lokala tidningen. Där hade vårt besök redan uppmärksammats. Man tog bl.a. upp betydelsen av Nordens sammanhållning och Europarådet samt en del om dagens Karlskoga. Det nämndes t.ex. att det bor ca 2000 finländare i Karlskoga. En av dessa är Marjatta Vilmusenaho som kom till Sverige med sin familj på 50-talet. Hon fanns på bild i tidningen tillsammans med Sven Gadde, som har besökt Riihimäki åtskilliga gånger.

Text och foto: Birgitta och Allan Hede

”Det var som själva f-n” – Om att svära i kyrkan

Sammanställt av Bertil Edling

September månad brukar vanligen utgöra en mjuk övergång från sommar till höst med tämligen varma och soliga dagar. Månadens namn betyder egentligen ”den sjunde månaden”. Detta som en reminiscens (gammalt minne, red. anm.) av den gamla romerska kalendern som hade den 1:e mars som årets första dag. I Bondepraktikan bär den namnet höstmånad. Som vädret var den 1:e september skulle det bli resten av månaden menade man förr, liksom att man kunde räkna med en kort period av varmt väder omkring den 8:e, s.k.

”morsmässovärme”. Namnet ”**morsmäss**” kommer av att på just den dagen, som var en av de gamla Mariadagarna, trodde man att Jungfru Maria var född. I äldre tider var det en stor helgdag som hos oss kallades för ”Morsmäss”, icke att förväxla med ”**korsmäss**” som infaller senare i månaden, nämligen den 14:e. Dagarna runt detta senare datum kallades för ”himmelsdagarna” och under dessa menade man att svalorna flyttade ur landet. Månaden avslutas med en annan viktig väderdag. Det var **Mickelsmäss** den 29:e september. Var det nordlig eller ostlig vind den dagen eller regnade det kunde man förvänta sig en mild vinter. Var det däremot frost föröbådade det en kall maj följande år.

September månad var också den tid på året då prästerna på många håll i landet fick sina naturaförmåner i form av **tionde**. Det var en kyrklig skatt som utgick med en tiondel av böndernas avkastning från skörden, fisket, boskapsskötseln m.m. Systemet levde kvar ända till 1910.

Anton Niklas Sundberg var en färgstark kyrkans man. Innan han blev ärkebiskop hade han varit biskop i Karlstad och som sådan varit med om den stora branden 1865 då större delen av staden lades i aska. Han var redan då känd för att ofta tillgripa kraftuttryck. Det berättas att under den våldsamma branden deltog både borgmästaren och biskopen men på helt olika sätt: ”Borgmästaren grät och bad, medan biskopen svor och släckte.” Huruvida det påverkade den förödande branden är svårt att veta, men faktum är att Biskopsgården klarade sig och står fortfarande kvar, men Borgmästargården brann ned till grunden!

Men låt oss återvända till förhandenvarande månad, alltså september. Den 6:e denna månad för jämt 130 år sedan ägde ett stort evenemang rum i **Uppsala**.



Till sin promotion till hedersdoktor vid Uppsala Universitets 400-årsjubileum den 6 september 1877 skrev Viktor Rydberg en kantat, som var så stark att självaste ärkebiskopen tog till kraftord då han hörde den.

Universitetet firade nämligen sitt 400-årsjubileum med mycken pomp och ståt. Höjdpunkten var förlagd till domkyrkan där en jubelfestpromotion bl.a. skulle äga rum. Till denna hade författaren **Viktor Rydberg** skrivit en hyllningsdikt till universitetet, en kantat. I skolan har vi alla fått läsa dikten och om inte annat minns vi säkert fortfarande de briljanta rader som uttrycker Rydbergs tro på de eviga idealen:

*Vad rätt du tänkt, vad du i kärlek vill
Vad skönt du drömt, kan ej av tiden härjas
det är en skörd som undan honom bärgas,
ty den hör evighetens rike till!*

Kantaten är fortfarande en mycket mäktig och storlagen dikt. Innan den framfördes delades texten ut till honoratiories vilka satt som sig bör längst fram i domkyrkan, däribland **ärkebiskopen Sundberg**. Texten gjorde ett djupt intryck på ärkebiskopen. I tidningslägg från denna tid kan vi läsa hur det tog sig uttryck: – Innan processionen satte sig igång utdelades texten och man hann läsa den. En af svenska kyrkans högste, som hade ovanan att begagna något starka interjektioner utbrast då han läst dikten halvhögt för sig själv: ”Det var f-n”. Det dröjde ännu någon tid innan man satte sig igång och vederbörande hann läsa kantaten en gång till. Då lät det med fullt öfvertygande bestämdhet som ej tålde motsägelse: ”**Det var som själva f-n**”.

Svära i kyrkan skall man naturligtvis inte göra, men denna gång tycker jag vi kan förlåta ärkebiskopen inför Rydbergs mästerstycke. De odödliga orden om ”Vad rätt du tänkt . . .” höggs senare in med guldbokstäver på Rydbergs gravmonument och fortfarande möter vi dem nästan dagligen i tidningarnas jordfästningsannonser.

Underbart med regn – då får man läsa!

”Nu är sommarens saga all, det blommar frost på min ruta” – så skriver någon skald, vars namn jag inte kan komma ihåg just nu. Nå, riktigt så illa är det ju inte, än har vi grönska och kräftor och surströmming kvar en liten tid.

Sommaren kom ju av sig totalt efter den lilla värmeböljan i juni. Själv är jag ganska nöjd över det där vädret som så många klagar över, för då kan jag fira fullständiga orgier i att läsa, utan att mig närstående tjarar att jag skall ge mig ut i det vackra vädret. 22 böcker har jag slukat denna sommar! En del var bra, andra hänför jag till ”OB” = onödig bok!

Som några gånger tidigare hittade jag en roman eller snarare en släkthistoria (”Baronessans dotter”), skriven av en finskspråkig författarinna, som sedan låtit en s.k. finlandssvenska översätta till vårt språk - och det är då man hittar lustigheterna. I en passus låter författaren oss veta att ”hela familjen skevade”. Jag såg i andanom hur en grupp människor gick på ett egendomligt sätt, men fick lite längre fram i boken förklaringen - de var helt enkelt skelögda. På ett annat ställe fann jag godbiten ”skådefönster” - det vi kallar skyltfönster. Visst är skådefönster ett mycket bättre uttryck än vårt skyltfönster som för tanken till verbet ”skylta”, som ju betyder dölja, alltså tvärsemt att skåda.

Jag börjar bli väldigt sugen på att lära mig lite finska. Min finska vokabulär inskränker sig i dag till orden god dag, tack och God Jul - det sistnämnda är ju för övrigt helt försumbart eftersom det är lite för säsongsbetonat. Jag får väl se om ambitionen räcker till att åtminstone börja nosa på det här grannlandsspråket i höst. Med danskan klarade jag mig bra (rester från min Lundatid), när jag for iväg med barnbarn och barnbarnsbarn till ett väldigt trevligt hotell ett par mil väster om Ska-gen under en julivecka.

Regnet stod som spön i backen och stormen vällde in från Nordsjön. Vad gjorde det - flickorna fick en chans i alla fall att under några uppehållstimmor galoppa på hyrda hästar utmed den nästan oändliga kustremsan. Den som njöt allra mest var 18 månader gamla Anton. Danskarna älskar småbarn - det visste jag tidigare. Kommer man in för att äta på en restaurant bärs det genast fram en barnstol till den lille - men det allra bästa (för Anton alltså) var att servitören kom med en

godisklubba - något sådant hade det här barnet naturligtvis aldrig tidigare träffat på, men han begrep genast att det här var något som fattats i hans liv och satte glatt igång att snaska - evig lycka!

Innan jag slutar måste jag få servera en annan godbit från den gångna sommaren. Den 27 juli hade TV4 en timslång intervju med de unga engelska prinsarna William och Harry, med anledning av 10-årsminnet av deras mors (Princess Diana) tragiska bortgång. Vid ett tillfälle talar en av gosarna om ”the holy Graal” - ni vet den där heliga kalken som t.ex. riddarna vid kung Arthurs hov gav sig ut för att leta efter.

Döm om min förvåning när jag läste översättningen på svenska textremsan. Den heliga graalen blev ”den heliga gråalen”!!! Jag är övertygad om att Storbritanniens ganska flodrika landskap säkert har bestånd av gråal men jag tvivlar starkt på att det här relativt oansenliga trädet har heligförklarats.

Några dagar senare gavs programmet i repris och då hade rättelse skett - men huuva - hur allmänbildad måste man vara för att få bli TV-översättare?

Hej då!

Ulla C



Ur
Gunilla Dahlgrens
Ingen ålder för en
domkyrka

? Gåttfullt ?

av Birgitta Hede

Nu ska svaren bli mindre svenska orter (några är kända för något speciellt).

1. Blandade karameller
2. Varm dryck med lågt pH.
3. En alldeles rak kust
4. Donera liten kroppsdel
5. Lägg till strömlya
6. Skäl utan k
7. Bondhustru
8. Finkornigt material för sko
9. Ordföranden och hans fru är friska och krya.
10. Moses brorsa har en stuga
11. Liten ort för brudparets uppvaktning
12. Nej, verkligen inte
13. Ingen liten bukt

Lämna svaren på SPF:s exp. senast fredagen den 14 september även om Du inte löst allt. Du kan vinna i alla fall. Först öppnade rätta eller flest rätta svar får två Trisslotter eller något annat spännande i pris. De rätta svaren och pristagare presenteras i septembernumret av Månadsnytt.

Svar på gåtor med växter i aprilnumret

1. Årligt förtjänade pengar: **Vitklöver**
2. Välkänd molekyl, fast och flytande på samma gång: **Snödroppe**
3. Känner du sångerskan Lindfors?: **Lilja**
4. Man som bör banta?: **Fetknopp**
5. Vacker blomma utan kläder: **Näckros**
6. Detalj i klädseln för visst yrke: **Prästkrage**
7. Viktig militärisk kroppsdel:
Löjtnantshjärta
8. Skönt att få för den som är ledsen:
Ögontröst
9. Däri gör man något hemligt: **Lönn**
10. Vild avlägsen sol: **Skogsstjärna**
11. Solbränd Moratös: **Brunkulla**
12. Bleka och pryda: **Vitsippa**
13. Landskapsdåre: **Ölandstok**

Först öppnade lösning med 13 rätt var inlämnad av Majken Lasson, Karlskoga, som får hämta 2 st. Trisslotter på SPF exp.

En kvinna och en man blev inblandade i en bilolycka. Deras bilar blev helt förstörda, men otroligt nog klarade de sig utan skador. När de kravlat sig ur bilarna säger kvinnan:



– Så du är man, det var intressant. Jag är ju kvinna. Oj, titta på våra bilar! Det finns inte mycket kvar – och vi är oskadda. Detta måste vara ett tecken från Gud att vi ska fortsätta träffas och bli vänner och kanske leva tillsammans.

Smickrad svarade mannen:

– Ja, jag håller med dig. Detta MÅSTE vara ett tecken från Gud!

Kvinnan fortsätter:

– Och titta här är ett annat mirakel. Min bil blev ju helt förstörd men min flaska med gott vin gick inte sönder. Gud måste vilja att vi ska dricka vinet och fira vår stora tur. Varpå hon räcker över flaskan till mannen, som nickar, öppnar flaskan och dricker upp hälften. Han räcker sedan tillbaka flaskan. Hon tar flaskan, sätter på korken och lämnar den tillbaka till mannen som frågar:

– Ska du inte dricka nåt?

– Nej tack. Jag tror jag ska vänta på polisen.

*Att ta medicin
är inte roligt.
men att ha roligt
är en bra medicin.*

Japanskt ordspråk

*OH
-07*

SPF:s resekommitté inbjuder till

Rivierans Guldgossar på Cirkus i Stockholm

20 oktober Pris: 1.300:- ink. buss, 2 rätters lunch på Ulla Winblads restaurang,
Teaterbiljett. Kaffe och smörgås på hemresan.

Med bl.a. Susanne Reuter, Robert Gustavsson, Loa Falkman och Charlotte Strandberg.
Fullbokad, endast återbudsplatser.

1:a Adventsresa

2 december 2007

Till Nyeds kyrka i Molkom. Pris 450:-

Inklusive buss, förmiddagskaffe, julbord på Alsters Herrgård, exklusive dryck, men
inklusive kaffe på maten.



”På kryss med Hjalmar” i Örebro

Den 6 december 2007

Pris 840:- Inklusive buss, 2-rätters middag,
exklusive dryck, men inklusive kaffe på maten.

Anmälan snarast.



Är Du intresserad och för anmälan hör av Dig till resekommittén eller till expeditionen.

Den som har gjort en resa har alltid något att berätta.

Välkomna att resa med oss i Resekommittén:

Sickan Andersson tel. 140 03 • Ingmar Carlsson tel. 390 08 • SPF:s expedition tel. 302 40.

OBS! Till er som betalar till SPF:s expedition: Medtag jämna pengar.

Resekommitténs bankgiro: 885-2634

**Välkommen
till oss!**

Öppet alla dagar
till kl. 21.00



KARLSKOGA & DEGERFORS